

S spremembo zakona do več sredstev za aplikativne in temeljne raziskave

—
pripravila Vlasta Ivič
—

Ljubljana, 17. marca - Ob predlogu novele zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki je v parlamentarnem postopku, del raziskovalne skupnosti izraža bojazen, da bo na račun večjega vlaganja v inovacije manj denarja za temeljne raziskave. To ne drži, saj zakon ureja financiranje tako temeljnih kot aplikativnih raziskav in inovacij, zatrjujejo pristojni.

Novela zakona na novo opredeljuje financiranje znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti s ciljem dviga sredstev za to področje s sedanjega enega odstotka na 1,25 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP) državnega proračuna, pri čemer je odstotek namenjen raziskavam in 0,25 odstotka inovacijam. Obseg sredstev lahko tudi presega 1,25 odstotka BDP, če so za to zagotovljena sredstva, so za STA pojasnili na ministrstvu.

Kot pomembno v tej noveli ministrstvo izpostavlja širitev financiranja tudi na druga ministrstva, pa tudi na druga sredstva, predvsem evropska. Metodologijo, ki bo osnova za načrtovanje, bo potrdila vlada, s čimer se po mnenju ministrstva zagotavlja usklajen pristop med vsemi sodelujočimi resorji. Na ta način se bo določilo, kateri nameni in sredstva, tudi katerih ministrstev, se bo vključilo v načrtovanje.

Ne glede na vsoto vseh sredstev za financiranje znanosti novela določa, da se sredstva v višini najmanj 0,8 odstotka BDP namenijo za znanost iz državnega financiranja. Poleg tega se delež BDP povečuje za 0,08 odstotne točke letno, dokler ne doseže navedenih ciljnih vrednosti.

<https://znanost.sta.si/3405307/s-spremembo-zakona-...>

2 / 3

"V prehodnih določbah je še določeno, da se iz državnega financiranja znanosti zagotavljajo sredstva za rast stabilnega financiranja najmanj v višini 10 milijonov evrov letno do doseganja novih navedenih ciljnih vrednosti po predlogu zakona," so navedli.

Lani je vlada za to področje namenila 528 milijonov, v letošnjem letu 674 milijonov evrov, do leta 2026 pa bo za celotno znanstvenoraziskovalno dejavnost namenjenih več kot 700 milijonov evrov.

Po novem financiranju raziskav brez javnih razpisov

Novela sicer določa, da delež sredstev za aplikativne projekte, ki jih izvaja Javna **agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost (Aris)**, ne sme biti manjši od 25 odstotkov sredstev, namenjenih za raziskovalne projekte, ne glede na vir financiranja.

Na Arisu so zadovoljni z novelo, ki poenostavlja financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Raziskovalne organizacije bodo lahko določene stroške (za mednarodno znanstveno literaturo, nabavo in dostop do serijskih publikacij in zbirk podatkov ter stroške odprtega dostopa) financirale iz sredstev stabilnega financiranja raziskav oziroma v okviru financiranja raziskovalnih projektov. Agenciji tako za navedeno financiranje ne bo več treba pripravljati in izvajati javnih razpisov, so pojasnili za STA.

Uvaja se nov sistem evalvacije prejemnikov stabilnega financiranja in vključuje evalvacije programov, institucionalne samoevalvacije in zunanje evalvacije. Predvideno je, da se evalvacija raziskovalnih programov izvaja prva štiri leta pogodbenega obdobja financiranja po strukturi evalvacijskih panelov Evropskega raziskovalnega sveta in za vse programe z istega področja posamezne institucije naenkrat, s čemer bo agencija, kot so navedli, pridobila vpogled v kakovost posameznega področja na ravni prejemnika.

Predvideno je, da institucije pripravijo poročilo o institucionalni samoevalvaciji, na podlagi rezultatov evalvacij raziskovalnih programov in institucionalne samoevalvacije pa bo agencija v petem letu izvedla zunanje institucionalne evalvacije in tako pridobila neodvisen pogled na delo prejemnikov stabilnega financiranja. Na podlagi tega bodo v šestem letu stekla pogajanja za naslednje pogodbeno obdobje med visokošolskim ministrstvom ob sodelovanju agencije in prejemnikom.

Dodane so tudi določbe o stabilnem financiranju novih javnih raziskovalnih organizacij, in sicer je določen način prehoda iz financiranja na podlagi programa dela in finančnega načrta v sistem stabilnega financiranja tako, da se po triletnem začetnem obdobju na podlagi evalvacije **Aris** odloči, ali se nadaljuje oz. preneha financiranje. Spreminja se tudi način dodeljevanja sredstev, in sicer na podlagi uspešnosti institucij.

V Koordinaciji samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije (KOsRIS) vseh podrobnosti predloga še niso uspeli pregledati, podpirajo pa pogloblitve spremembe, ki jih prinaša novela, so navedli za STA.

Za **univerze** več pomembnih sprememb

Novelo zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti načelno pozdravljajo na univerzah, ker prinaša več pomembnih sprememb. Na **ljubljski univerzi** so veseli dodatnih sredstev za raziskave in inovacije, kar bo po prepričanju **rektorja Gregorja Majdiča** prispevalo k hitrejšemu razvoju Slovenije.

<https://znanost.sta.si/3405307/s-spremembo-zakona-...>

3 / 3

Na primorski univerzi so po besedah rektorice Klavdije Kutnar prepričani, da se s podrobnejšo ureditvijo financiranja inovacij odpirajo nove razvojne priložnosti tudi za njihovo univerzo.

Na mariborski univerzi pa so kot spremembo, ki bi lahko imela negativni finančni učinek na posamezno institucijo, izpostavili širitev virov financiranja. Glede na višino pridobljenih sredstev preko izpostavljenih mehanizmov se bodo tako lahko tudi druga (projektna) evropska sredstva upoštevala pri virih financiranja, kar posredno lahko po mnenju rektorja Zdravka Kačiča zmanjšuje nacionalno udeležbo pri financiranju raziskav in inovacij.

Za Visokošolski sindikat Slovenije je ključnega pomena implementacija zakona, ki jo bodo aktivno spremljali. Vsekakor pa bodo ministra za visoko šolstvo Igorja Papiča držali za besedo pri njegovi obljubi, da bo vlada v letošnjem letu, v primerjavi z lanskim letom, namenila 150 milijonov evrov več za znanstvenoraziskovalno dejavnost, so za STA sporočili iz sindikata.

PONEDELJEK, 17. MAREC 2025 | 10:25